

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

3. An sit modus, quo licitè periculum Capitalis, immò & lucri totum
rejiciatur in socium.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

tem fieri reum restitutionis, dicitur *infra* latere.

2. Dices pro Molin. *de q. 6. conclus. 1. & Lessio lib. 2. cap. 25. dub. 2. num. 1.* contrarium sentientibus: Si unus socius negotiationis causa conferret centum aureos, & alter alios centum, ex quibus ducentis centum poneretur in una Navi, & in alia Navi alii centum, quarum deinde Navium una dumtaxat submergeretur; sane ex centum salvis, dimidia pars, id est, quinquaginta, essent unius socii, & quinquaginta, id est, alia dimidia pars, esset alterius; Ergo pari modo in casu nostro; si perit pecunia, quamvis antequam incipiat negotiatio, dimidium pecuniae uni, dimidium alteri perire debet, sicuti perit in praecedenti casu.

3. Respondeo: Nego paritatem, disparitas enim est valde manifestata; siquidem, in casu Navium, illa ducenta propter communicationem talis Societatis, erant utriusque socii; & quando in unam Navim injecta fuerunt centum, non fuerunt injecta illa centum unius socii, sed utriusque, ergo & utriusque esse debent illa centum, quae perire. Non sic in casu nostro, ubi illa pecunia collata tota est unius socii, ante coeptam negotiationem, ut supponimus, & dictum toties est, ergo tota ipsi uni perire necesse est.

4. Signatur autem *num. 1.* additum est (nisi peculiare pactum intercedat) possunt enim socii inter se convenire, ut damnum pecuniae inter se sit commune, ita, ut si pecunia pereat, utriusque percat, id est, dimidia pars conferenti illam & dimidia alteri socio. Ita Navarrus, *loc. cit. num. 253.* asserens hanc doctrinam esse communem. Et quidem hoc pactum illicitum non est quia conjungi solet cum illo alio pacto, quod explicuimus *g. praeced. num. 1.* hoc est, ut si pecunia remaneat integra, dividatur cum socio, quod esse licitum *ibidem* dixi, nam positus conjunctionem his duobus pactis, est aequale periculum, ut socius acquirat dimidium, vel ut, illud amittat, & solvere de suo debeat.

5. Quod si par periculum non adest, vel velis pacisci, salvam pecuniam totam tibi fore dandam, nullam vero non tibi fore totam *enim*, sed socio, illicitum clare id pactum erit, nisi forte *ibi* de tantum onus, quod imponis socio, compenses, ut *ibidem* dixi. Et cum hac compensatione solum approbat id in Iure Pontifex. Vide *cap. 1. de Commodato, & cap. 2. de Deposito.*

6. III. An sit modus, quo licite periculum capitalis, imo & lucri, totum rejicitur in Socium.

ubi:

De Societate cum tribus Contractibus.

1. EX vi solius contractus Societatis non licere, totum periculum in socium rejicere, nimis clare patet ex dictis; id enim, ut vult S. Thom. 2. 2. q. 78. art. 2. ad 1. Valent. *l. sup. c.* & passim repugnat naturae contractus Societatis ut vidimus.

2. Vorum ingeniosi Theologi forte ab ipsis Mercatoribus, quorum res interest, admoniti, invenerunt modum rejiciendi totum periculum in unum ex sociis sine iniuria. Si nimirum celebrentur tres contractus. Primus sit Societatis, ex cujus vi periculum stabit solum ex parte unius socii. Secundus sit contractus Assesurationis, quo ille Socius, qui operam suam promittit, assuret alteri Socio conferenti pecuniam, quae est capitale, seu, quae dicitur Sors principalis; assuret, inquam, illam, & pro hac assesuratione aliquod moderatum pretium, & proportionatum accipiat à Socio conferente praedictum capitale. Tertius sit alius contractus similis Assesurationi, quo videlicet idem Socius, qui operam suam promittit, assuret alteri Socio, qui pecuniam contulit, lucrum aliquod certum, quod prudenter creditur acquirendum esse ex tali negotiatione, & item pro hac secunda assesuratione aliquid proportionatum accipiat à Socio.

3. His tribus contractibus positis (qui possunt fieri, vel separatim, vel simul) Socius conferens pecuniam, securus de sua sorte, & de lucro: Alius autem tria facit, sed subit periculum solvendi sortem, & lucrum, forte haec percat. Recole ea, quae dixi *supra*, tract. 3. de Camb. c. 5. §. 7. ubi eisdem tres contractus explicuimus, & addidimus, posse etiam ad majorem securitatem accipi pignus, &c.

4. Hic modus licet ab Azor. 3. *plib. 9. de Societ. cap. 1. quest. 6. Soto de Inst. lib. 6. quest. 6. artic. 2. aliique tractetur*, tanquam usurarius, approbatur tamen ab aliis, ut Valent. *tom. 3. in 2. d. 5. quest. 24. p. 2. l. 1. d. 2. dub. 3. Rode. in summa p. 1. cap. 46. & Delugo. d. 30. d. 1. §. 4. num. 40.* vocante hanc sententiam satis communem, aliique multis apud citatos, qui addunt cum Delugo. *l. c. n. 57.* illum non esse contra motum Sixti V. qui cepit: *Detestabilis avaritia*, condemnantis, ut usurarius, societates, in quibus saluum exposcitur capitale, condonavit enim dumtaxat, quando non intercurrent praedictae assesurationes.

5. Merito autem juvat me sequi hanc posterius sententiam, nam sicuti hi tres contractus possunt contrahi distinctis personis liberari, quia honesti sunt, & iusti, ut etiam ipse idem Azor. *loc. cit. c. 4. quest. 4.* negat non potuit *ibidem*, ita poterunt, cum eadem, quando quidem identitas personae substantiam contractus non destruit.

6. Obijcies cum Soto, aliiisque, qui noxae interitiae sunt contrarii, quia per quoslibet contractus pecuniam suam ita tradit, ut periculum ipsius in alium transferatur, non censetur illam dare in Societatem, sed dare mutuum, ergo non potest licite ex illa acquirere lucrum; ex mero enim mutuo usura est, lucrum ergo. Antecedens probatur; Primum, quia si amittit tantum minimum illius pecuniae, & transfert in alium. Secundum, quia potest tunc socius illa pecunia uti ad quoscunque usus voluerit, quod est clarum signum, dominium pecuniae in ipsum fuisse translatum, cum ergo in mutuo transferatur dominium pecuniae mutuae in mutuum, in Societate autem non ita, ut vidimus *supra* *cap. 1. num. 4.* consequenter fit, ut in casu trium contractuum is, qui pecuniam confert, mutuum det pecuniam, non vero in Societatem, unde lucrum inde sperare non poterit.

7. Respondeo, Negando antecedens: Ad probationem primam, Respondeo, negando item antecedens, nam enim collator pecuniae amittit dominium pecuniae collatae, nam sicuti si pactum assesurationis inter eos terminatur, non amitteret suae pecuniae dominium, ita, si inter eos eodem socio; Et sicuti non amittit dominium Mercatoris, nec domus, nec praedii, si illi quis ea assuret, & illam ea retineat, vel titulo famulatus, vel condictionis, ita tamen si domus, vel merces casu perant, damno quousque assuretavit, percutit, ita in casu nostro. Radicalem rationem hujus rei est, quia per se, & absolute, atque distincte, merces illae, ut etiam pecunia, de qua agimus, percutiunt ipsi collatori, quia ipsius sunt; res enim, quousque perit, Domino perit; Nihilominus veluti indirecte damno assuretoris percutit, quia assuretoris, pretio assesurationis accepto, promittit illud damnum forte praeveniendum domino resarcire. Ad secundam probationem antecedentis, Respondeo, Socium illum non posse per se uti illa pecunia ad usus, quos voluerit, sed solum ad negotiationem conventam; cito, possit per accidentem quatenus ipse se exhibet resarcire totam pecuniam, si forte percat, & resarcire item totum damnum, si forte ex eo arbitrio suo usu damnum aliquod patiatur Damnum pecuniae.

8. Confirmatur, nam si socius, qui pecuniam contulit, illamque assuretavit, nullam aliam pecuniam haberet, nisi hanc, & tamen ipse esset debitor aliorum etiam anteriorum creditorum, non possit hac indivisa pecunia solvere illa debita, quousque anteriora, & privilegia

ptur. legata, hæc enim pecunia tota Collatoris est, non Socij. Immo, si Socius illam alteri dedisset, certe Collator ageret rei vindicatione, & eam tanquam indivisibiliter suam, recuperaret; ergo falsum est, quod Socius assumpsit, nempe, pecuniam illam esse mutuum sortis datam. *Legge Valentian. tom. 3. in 2. 2. disp. 5. q. 24. part. 2. Molin. d. 417. Less. lib. 2. cap. 25. dub. 3. num. 29. alioque.*

9. Quæres per hanc occasionem: Si socius accipiens pecuniam ad negotiationem illam, tamen non negotiatur, poteritne iuste Collator, qui prudenter processit, exigere ab ipso lucrum (quamvis illud non asscuraverit) ac si ex negotiatione illud acquisitum esset?

Respondeo, licet cum Mol. loc. cit. & Less. loc. cit. n. 31. v. Notandum tamen est primo, posse, non quidem tantum lucrum immediatum suæ pecuniæ, iam enim pecunia non fuit data ad negotiationem, sed poterit exigere tanquam lucrum, quod ipsi cessavit ex fidei-
litate.

Dixi (qui prudenter processit) nam mera esset usura, si daret ei, quem scis, non negotiaturum, tunc enim non esset vera, sed ficta societas: in quo vereor, ne multi hac nostra ætate turpiter labantur.

Praxis predictorum trium Contractuum

10. Iam verò non gravabor facilitatis gratiâ hic ponere formulas Contractus, seu Chiographi, quibus, si implicite, sive explicite inestur societas in quacunque materia per tres dictos Contractus. Sunt autem huiusmodi, quas ad verbum lego apud Cælestinum *tr. 12. c. 6. v. Quæres secundo*. Expresit, inquit, sic coniungi possunt hi Contractus:

Ego infra scriptus confiteor hoc meo Chiographo, accepisse à Titio mille aureos, ut eos impendam legitime negotiationi, & loco lucri incerti maiori, quod illi ex hac negotiatione posset competere, promitto, me illi daturum sex, & partem quartam in centum quotannis, & eiusdem summa mille aureorum periculum præstiturum.

11. Tacite, sic: Confero tibi mille ad mercaturam, cum pacto, ut quotannis solvas quinque, vel sex, salva sorte. Vel: Ego subscripsi testor, me accepisse mille in mercaturam cum pacto, ut solvam quotannis sex, & quartam partem in centum, salva sorte.

Hæc Cælestinus in universum. Nam ceterum nos formulam, quâ per hos tres contractus datur pecunia, ad præcaram negotiationem Cambij, attulimus *suprà, tr. 3. de Camb. c. 5. §. 7. n. 12.*

12. idem Cælestinus *ibidem* rectè deinde (quod accepit à Lessio loco citato) monet, expedire hoc tempore consilium dare Fidelibus; ut hoc modò contrahant, quia, sic contrahere, cedit in Mercatorum commodum, & Fideles pecuniam suam negotiari volentes, ab usuris se liberant, & tamen lucrum ex sua pecunia reportant.

Quantum lucri Collator pecunia potest acquirere cum dictis tribus contractibus.

13. Denique ad complementum præsentis doctrinæ, Inquirere timoratus, quantum lucri possit exposcere pro se; relicto reliquo ipsi socio, pro asscuracionibus dictis. Dat. v. g. centum, poteritne pro se velle solum sex, ut est in prædictis formulis Cælestini, an etiam possit plus, septem, octo, decem, &c.

Respondeo, ex Delugo, d. 30. de *Inst. n. 40*. lucrum certum, quod potes exigere, debere esse adeo moderatum, ut attento capitali, quod confers, & spe lucri, quod posset esse in tali negotiatione, appareat, compensari iuste periculum, quod alter socius subit circa securitatem capitalis, & certitudinis lucri, quod tibi promittit. Ratio est, quia secus non satisfit iuste tanto oneri, quod socius subit asscurandi, tum capitale, tum lucrum.

14. Ex qua doctrina sequitur, aliquando posse, ex

centum iuste quotannis exposci sex, vel septem, aliqua n. do decem, iud. aliquando etiam plus, quando nimirum prudentes Mercatores sine fraude iudicant, lucrum ex suscepta tali negotiatione posse adeo esse notabile, ut valeat Socius, & decem, & plus tradere Collatori pecuniæ & cum ea parte lucri, quæ ipsi remanet, possit iudicari satisfactus de periculo, quod subit per dictas asscuraciones, Rectè ergo Bonac. d. 3. de *contract. quest. 3. p. 11*. cum supposuisset, *ibidem*, num. 3. posse licet exposci quinque pro centum, addit, *ibidem*, num. 6. In *Societate trium contractuum potest plus exigi, quod negotiatio minus lucrum offert*.

15. Ex eadem doctrina sequitur, contrà aliquando, vix duo, vel tria exposci iuste posse ex centum, quando scilicet ea negotiatio, quæ suscipitur, lucrosa valde non est. Determinent igitur experti, attenta qualitate negotiationis, & similibus circumstantiis, quas circumstantias in simili, ne dicam in eadem re, considerandas ego proposui *suprà, in tract. de Camb. c. 5. §. 7. n. 6*.

16. Utile est etiam, ad lucrum hoc decernendum, expendere id, quod in simili expendit Valentia, *tom. 3. in 2. 2. d. 5. quest. 2. §. 2. v. Qui autem*. Loquens enim de Emptione Censui Realis ex re fructifera ad quinque pro centum quo pacto ex utraque parte, id est, Venditoris, & Emptoris, ut revendi, & recimi quodcumque tempore ab illidem possit, & altero volente, omnino debeat, & tradit, definire volens quantitatem iusti pretij pro dicto Contractu: Illud est estimatio recta, quæ est prudens, & ea est prudens, quæ est utrique commoda ita ergo in casu nostro, si definitio tanti lucri cedat sine furo, & fallacia in commodum utriusque Socij, prudente iudicio sic decernente, (definitio, inquam, tanti lucri, non mensurata ex necessitate alterutrius Socij, sed ex vi talis negotiationis susceptæ) poterit rectè pronuntiar, iuste lucrum illud acquiri.

CAPUT VI.

Vt Pro Quantitate Partium collatarum lucrum dividatur.

Quæ est Conditio Quinta.

1. Quoniam variis modis partes à Sociis conferri possunt; nam posset unus operam dumtaxat conferre, alter dumtaxat pecuniam vel unus partem pecuniæ, & operam, alter verò tantummodo pecuniam, vel uterque pecuniam, & nihil operæ, quam operam, ponere posset Tertius quilibet ex communi utriusque, immo, & multorum sociorum pecunia conductus, vel contrà, nemo pecuniam, sed omnes operam tantummodo, ut quando plures conveniunt, ut lucra omnia ex suis exercitiis acquisita sint communia, nullum capitale conferendo, ideo tunc lucrum erit dividendum, vel per partes æquales, vel proportionales iuxta maiorem, vel minorem æstimabilitatem eorum, quæ contribuantur, quod est servari æqualitatem Geometricam, non verò Arithmetice. Memores enim nos esse oportet Æsopi fabulæ: Leo, Asinus, & Vulpes, inita societate, egressi sunt ad venandum. Multa igitur præda capta, præcepit Leo Asino, ut eam ipsis divideret. Ille, tribus patribus factis æqualiter, ut eligerent eos hortabatur. At Leo exandescens Asinum devoravit. Vnde Vulpi, ut divideret mandavit. Illa verò in unam partem omnibus congestis, tibi minimum quoddam seposuit. Tum Leo ipsi: Quis te, & optima, dividere sic docuit? est ea Asini (inquit) calamitas *Affabulatio Æsopi*. Fabula significat, castigationes esse hominibus aliorum infortunia. *Affabulatio mea pro re nostra*. Divisionem in societate iuxta singulorum merita esse expediendam. Neque enim par est, ut is, qui strenuam Leonis instar operam navat, perinde, ac imbellis quilibet, æquali præmio decoretur.

Iam